

Historieglimt 148

Lade alle

Det var først i 1955 veien fra Ladebekkens utløp, opp til Lade gård og kirke og videre inn over halvøya, offisielt fikk navnet Lade alle. Veiløpet er svært mye eldre. Ja, vi har for oss selve hovedveien på Ladehalvøya fra gammelt av. Strandveien er en eldgammel vei. Den var i sagatiden hovedveien fra Lade til byen etter at den ble til. Nederste del av Lade alle er en viktig del av denne veien. Lade var det sentrale handelssenteret inntil byen ble grunnlagt i 997 av kong Olav Tryggvason. En slags liten by var det nok på Nidarneset før 997, men da først trer den frem i historiske kilder. Før bydannelsen grodde frem ved Skipakrok, var det et makt- og handelssenter på Lade. Veien fra Lade gård og kirke nedover langs Ladebekken, på bro nederst i elva og langs Bakkestranden var først og fremst en vei til og fra maktsenteret på Lade. Da Gerhard Schøning gikk inn over fjæra i 1770-åra så han en lang rekke gravhauger fra Vikingetida på begge sider av veien. Slike hauger ble lagt ved ferdselsleia enten den gikk til lands eller til vanns. Ja, flere veihistorikere hevder at de aller eldste veiene nettopp ble anlagt for å bygge gravhauger og gravlegge folk. Det trengtes vei for å frakte stein og jord til haugen og for en staselig vogn til å frakte den døde til graven. Det var nok høvdinger og storfolk knyttet til Lade som ble begravd i de nevnte haugene som nå er sporeløst borte, men veien eksisterer fortsatt!

I 2014 er det naturlig å dele Lade alle i tre avsnitt. Begge ender av veien er lite brukt, mens den lange midterste delen fra Ladeparken til de sosiale institusjonene på og omkring Lade alle 80 har stor trafikk. Den nederste delen fra Ladehammeren og opp til kirka er stengt for gjennomkjøring for biler, men er en fin vei for gående og syklende. Her er det særlig bolighus som preger miljøet. Her gikk et kvikkleireras 11. april 1944 på et 20 mål stort område for enden av Fridheimveien. Ifølge Strinda bygdebok 3 side 151 kunne disponent Kolby i a/s Dampvaskeriet fortelle at han stod ved vinduet på Dampvaskeriet og så opp mot Lade og Lade allé. Plutselig ser han at dalsida på den andre side av Ladebekken kommer sigende nedover med retning mot vaskeriet. Det hele var så uvirkelig at han la den ene hånda over øynene og tenkte at nå var han ferdig. Da han så opp igjen, kom virkelig leirmassene med trær og hus nedover. Lade allé, veien og trærne var med i raset. Ingen mennesker var akkurat da på veien, men en lastebil havnet i gjørma. Fire omkom, Noen hus gikk med, blant annet en sementbunkers og en tyskerbrakke. Noen hus i rasområdet hadde gått tapt i det store bombeangrepet 24. juli 1943. Det gikk to nye ras, den 26. og 30. juli 1944 i det samme området.

Hoveddelen av Lade alle går fra Lade kirke og gård til Ladesletta helse- og omsorgssenter i Lade alle 80. Den er sterkt trafikkert. Trafikken blir nok ikke mindre med all nybyggingen som skjer i raskt tempo i 2014. Det skal ikke mye fantasi til for å se at dette opprinnelig var gårdsveien mellom de fire store gamle

gårdene på Lade. Gamle gårder har gjerne oppkjøring til tunet fra syd. Fra Lade alle, eller den gamle landeveien som gikk her tidligere, leder gårdsveiene opp til tunene på Ringve og Devle og ned til Leangen. Det store idrettsanlegget på Lade ligger langs Lade alle. Lenger øst har en rekke bedrifter hatt sine bygninger gjennom mange år. Nevnes kan Julius Maske, Aune kunstforlag, Lade Offsett, Andreas Riis, Hell bil, Forma, Tromarin og mange andre. En rekke av dem har enten avviklet virksomheten eller flyttet til andre lokaler. Nummer 73 kan godt nevnes som et eksempel for å belyse industrihistorien selv om det er dristig av en lokalhistoriker å begi seg inn på dette området. Det som begynte med Arild margarinsmørfabrikken i Ila i 1885, flyttet til nummer 73 i 1972. Da ble den slått sammen med Trøndelag Margarinfabrikk, grunnlagt 1933, under navnet Nordenfjeldske margarinfabrikk. Produksjonen av margarin ble nedlagt i 1995. Den siste virksomheten i Lade alle 73 var produksjon av Delikat sild og Mills kaviar.

Den østligste enden av Lade alle går fra Frelsesarmeens Furulund og Blå Kors behandlingshjem og ned til Leangen gård og Rotvoll alle. Den er en gangvei som fører langs gjerdet til hagen på Leangen. Det mest interessante er nok at en kan se de store sementblokkene i veidekket som tyskene la der under krigen som del av flyplassen på Lade.